

Stručni rad

Stajališta odgajatelja o aktivnim likovnim metodama i oblicima rada na osnovi profesionalnog razvoja

Uroš Klobas, mag. prof. ranog učenja i mag. prof. inkl. ped., savjetnik
Center za usposabljanje Elvira Vatovec Strunjan, Slovenija

Sažetak

Za aktivno uključivanje djeteta, uspješno usvajanje likovnih znanja, vježbanje likovnih kreativnosti i motivacije za rad u odgojno-obrazovnom procesu, moramo kao odgajatelji odabrati metode i oblike rada koje potiču dječiju kreativnost i interes. Dječja primarna želja je otkrivati novo, aktivno stvarati, u smislu razvoja svih razvojnih t.j. likovnih potencijala. Istraživanjem smo imali namjeru utvrditi kakvo je stajalište odgajatelja o upotrebi metode u obliku rada, koje potiču aktivno sudjelovanje odnosno participaciju djece u likovnim aktivnostima u odnosu na njihovo uključivanje u različite sadržaje u okviru profesionalnog razvoja. Podatke smo dobili preko online upitnika, kojeg su ispunjavali odgajatelji nekih priobalnih vrtića. Iskazalo se, da su odgajatelji donijeli jedinstveni stav prema pozitivnoj učinkovitosti primjene metoda u obliku rada koji omogućava aktivno uključivanje djece u odgojno-obrazovni proces.

Ključne riječi: likovna metode, profesionalni razvoj, odgojno-obrazovni proces, odgajatelji, participacija

1. UVOD

U procesu likovnih aktivnosti odgajatelji uključuju djecu na različite načine. Za aktivno uključivanje djece i za uspješno stjecanje likovnih znanja očekuje se da će odgajatelji odabrati razvojno primjerene metode i oblike rada. U literaturi možemo pronaći različita viđenja njihove primjene. U praksi se često koriste metode koje na neki način ponekad ne potiču dječju aktivnost ili sudjelovanje u vrtiću. Deskriptivnom statističkom analizom željeli smo saznati kakvi su stavovi odgajatelja o aktivnim metodama i oblicima rada u odnosu na njihov trenutni profesionalni razvoj. Naša osnovna hipoteza bila je da na stavove odgajatelja o aktivnim likovnim metodama i oblicima rada u vrtiću utječe i sadržaj profesionalnog razvoja odgajatelja [2] [3].

2. METODE I OBLIK RADA U LIKOVNIM AKTIVNOSTIMA

U umjetničkim aktivnostima svako dijete mora imati priliku aktivno se razvijati u kognitivnom (emocionalnom), afektivnom (afektivnom) i psihomotornom području [4]. Različite metode i oblici rada pružaju odgojiteljima mogućnost pristupa obrazovnom radu na nekoliko načina [2]. Nakon drugog svjetskog rata, razmišljanje o načinima rada u "crtanju", a kasnije i u "podukama umjetnosti" u Europi se uvelike promijenilo. Neki su nastavili inzistirati na starim metodama i oblicima rada koji su učili crtanje na pr. nakon oponašanja i prepisivanja, dok su drugi zagovarali potpunu slobodu dječjeg umjetničkog izražavanja [2].

Metode i oblici rada koji su uspostavljeni u prošlosti bili su samo frontalni, najčešće korišteni skupni oblik rada i metode oponašanja koji su prikazivali precizne postupke za izvođenje određenog likovnog zadatka.

Prema Vonti visokokvalitetne moderne paradigme predškolske pedagogije usredotočuju se na sudjelovanje djeteta i konstruktivističko-transformacijsku metodu i oblik rada koji omogućuju strategije koje imaju smisla u učenju predškolske djece [5]. U tim suvremenim metodama i oblicima rada odgajatelji su u ulozi voditelja procesa učenja, stručnjaka za razvoj, reflektivnog praktičara koji se neprestano brine o njihovom profesionalnom razvoju i istovremeno zalaže za djecu u funkciji poštivanja i ostvarivanja dječjih prava [1].

Do sada uspostavljeni oblici i metode rada ne smiju se zanemariti, samo ih treba ažurirati i prilagoditi današnjem vremenu. U predškolskom je razdoblju dječje umjetničko stvaralaštvo rezultat razvojnih potreba, uglavnom jer pomaže djeci da razumiju sebe i pojave u okolini.

Međutim, njihovo spontano umjetničko izražavanje može steći širu kognitivnu vrijednost kad se pažljivo planira postupak umjetničkog i kreativnog rada [3]. U praksi se prilikom planiranja provedbe umjetničkih aktivnosti premalo razmišlja o prikladnosti odabranih metoda i oblika rada koji bi

potaknuli aktivnu ulogu ili sudjelovanje djece u rješavanju određenog likovnog problema. Problem odgajatelja je taj što ne nalaze način da ih povežu s umjetničkim sposobnostima i umjetničko-kreativnim čimbenicima [3].

Opće metode rada u umjetničkim aktivnostima dijele se na verbalne ili govorne metode. Te dvije kategorije uključuju metodu razgovora, metodu interpretacije, metodu rada s tekstom, metodu crtanja i metodu pisanja, koje se odražavaju u procesu likovne aktivnosti u jasnijem prikazu umjetničko-teorijskih i drugih umjetničkih zakona koji su sadržaj umjetnosti. Vizualne metode rada uključuju način prezentacije, koji je najvažnija metoda u likovnoj djelatnosti, jer obogaćuje vizualnu i umjetničku zastupljenost djece i način rada s audiovizualnim sredstvima. Praktično manipulativne metode uključuju metodu demonstracije, koja se najčešće koristi u procesu umjetničke aktivnosti. Specifične metode rada u umjetnosti podijeljene su prema osnovnim karakteristikama estetskog fenomena u didaktičkim procesima:

- Metode koje proizlaze iz specifičnosti estetske komunikacije su metoda estetske komunikacije, metoda estetske kultivacije i metoda širenja i razrade umjetničkog senzibiliteta.
- Metode koje proizlaze iz složenosti umjetničkih pojava, funkcija i procesa jesu metoda složenosti i preplitanja i metoda izmjeničnih utjecaja.
- Metode koje proizlaze iz pojedinačnih, subjektivnih karakteristika umjetničkih pojava su metoda osvještavanja vlastitog senzibiliteta i metoda autonomnih umjetničkih postupaka.
- Metode izvedene iz specifičnosti kreativnih procesa su metoda transpozicije i alternative te metoda neizravnih podražaja.
- Metode koje proizlaze iz specifičnosti likovnih tehnika su metoda izravnog učenja likovne tehnike i metoda neovisnog opažanja i usvajanja likovne tehnike uz pomoć vlastitog iskustva [3].

3. ISTRAŽIVANJE

Deduktivni, kvantitativni empirijski neeksperimentalni.

3.1 DEFINICIJA ISTRAŽIVAČKOG PROBLEMA

Prema nalazima nekih autora [2, 3, 4] o važnosti aktivnog suodlučivanja ili sudjelovanja djece u odabiru odgovarajućih metoda i oblika rada na području likovne aktivnosti u predškolskom razdoblju, u sklopu istraživanja utvrdit ćemo mišljenja odgojitelja o odabiru odgovarajućih metoda i oblika rada u likovnim aktivnostima u neposrednoj praksi u vrtiću. Pretpostavljamo da o tome uvelike ovise sadržaji koji se odnose na područje umjetnosti u okviru profesionalnog razvoja odgajatelja.

3.2 UZORAK

Odabran je općenito zgodan pilot uzorak. U uzorak su bila uključena ukupno 34 odgojitelja. Odgajatelji uključeni u istraživanje imali su priliku koristiti IKT tehnologiju i ispuniti internetski upitnik.

3.3 STATISTIČKA METODA

Korištena je opisna statistika. Koristili smo samo deskriptivnu deskriptivnu metodu istraživanja mišljenja, bez zahtjevnijih testova statističke hipoteze. Rezultati su prikazani samo na frekvencijskim numeričkim prikazima učestalosti pojavljivanja pojedinačnih mišljenja odgajatelja. Iz toga slijedi da treba naglasiti da se dobiveni rezultati ne mogu generalizirati na sve odgojitelje u vrtiću.

3.4 TEHNIKA PRIKUPLJANJA PODATAKA

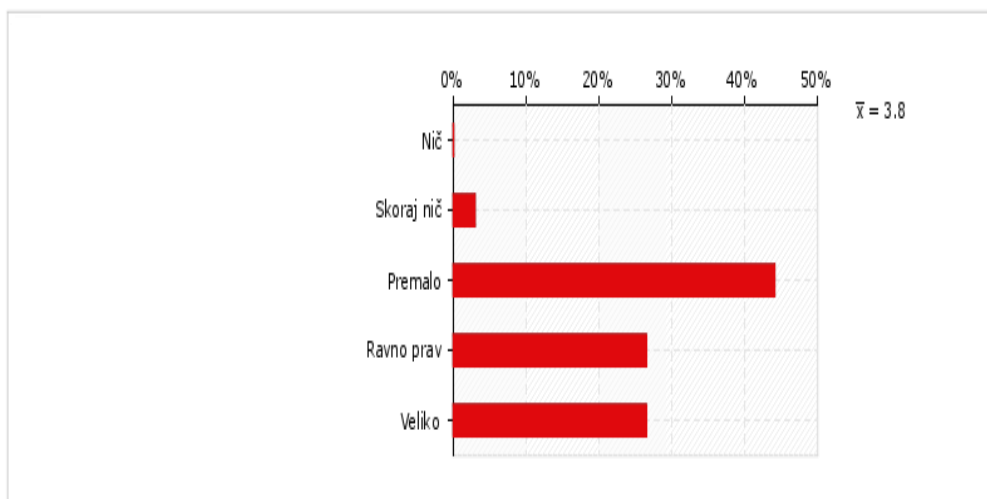
Upitnik mrežne ankete bio je kombiniranog tipa, s otvorenim i zatvorenim pitanjima. Koristili smo numeričke ljestvice ocjena i Likartove skale stavova. Ukupan broj pitanja bio je 9. Izradili smo upitnik za mrežnu anketu. Dobiveni podaci obrađeni su u računalnom programu Excell. Rezultati istraživanja predstavljeni su uz pomoć raspodjele frekvencija u tablicama i u obliku grafikona.

3.5 CILJ ISTRAŽIVANJA

Utvrđiti mišljenja i stavove odgajatelja o korištenju različitih metoda i oblika rada u umjetničkim aktivnostima koji potiču aktivno sudjelovanje djece u odnosu na njihov trenutni profesionalni razvoj.

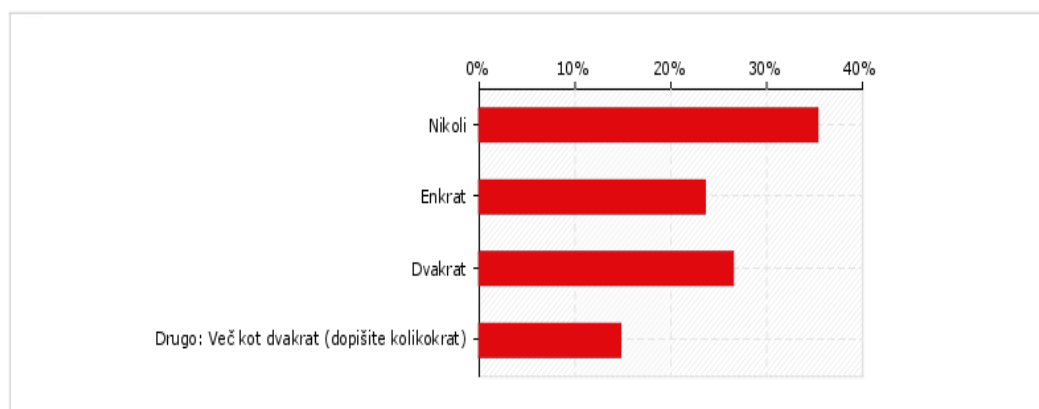
3.6 REZULTATI I INTERPRETACIJA

3.6.1 Analiza stajališta odgajatelja o aktivnim metodama i oblicima rada u odnosu na sadržaje u okviru profesionalnog razvoja

Grafikon 1: *Stajališta odgajatelja o svojim kompetencijama na likovnom području u okviru profesionalnog razvoja*

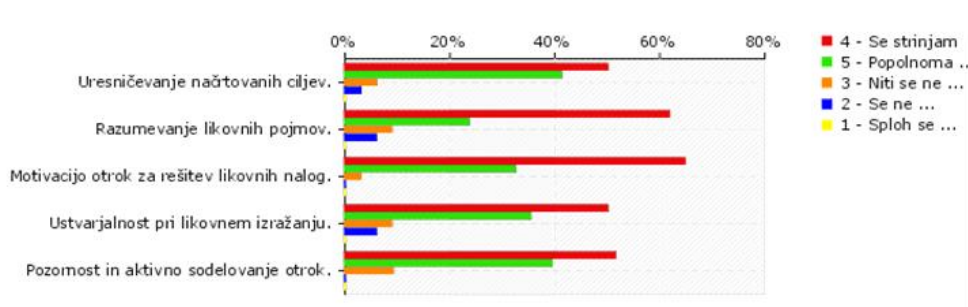
Grafikon 1 pokazuje da odgajatelji uglavnom smatraju da nisu stekli dovoljno znanja o aktivnim metodama i oblicima rada na likovnom području u vrtiću u sklopu svog formalnog obrazovanja. Odgajatelji smatraju da su stekli nedovoljno znanje (44%), što predstavlja gotovo polovicu svih anketiranih odgajatelja, pa moramo pobiti našu prvu hipotezu, gdje smo pretpostavili da odgajatelji uglavnom vjeruju da su dovoljno znanja stekli u procesu svog profesionalnog razvoja o izboru likovnih metoda i oblika rada koji potiču aktivno sudjelovanje djece u likovnim aktivnostima u predškolskom razdoblju. Ovaj rezultat ukazuje da će se u budućim obrazovnim programima na fakultetima morati ažurirati u smislu kvalitetnog sadržaja na temu umjetnosti, t.j. likovni sadržaj.

Grafikon 2: *Stajališta odgajatelja o učestalosti uključivanja u sadržaje i seminare na području likovnih aktivnosti u okviru profesionalnog razvoja*

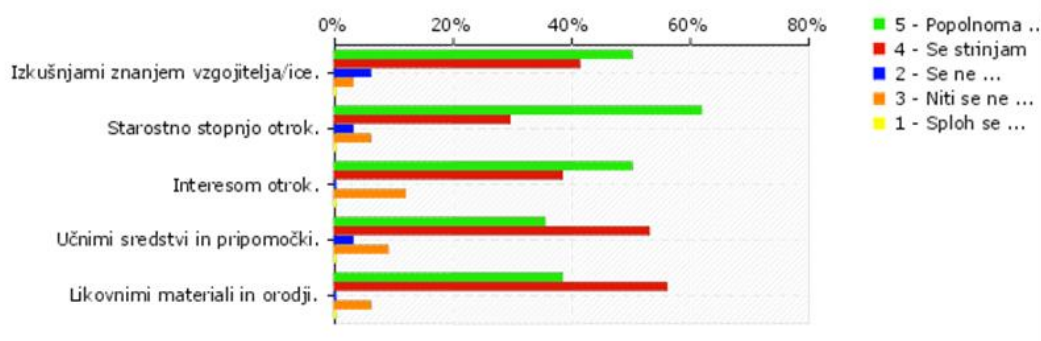
Grafikon 2. pokazuje da, prema odgovoriteljima, u sklopu njihovog daljnjeg stručnog usavršavanja većina njih nije pohađala sadržaje i seminare o metodama i oblicima rada koji promiču aktivnu ulogu djece u likovnim aktivnostima (35%). Ovaj se rezultat može povezati s rezultatom iz prethodnog grafikona 1, jer su sadržaji daljnjeg stručnog usavršavanja povezani i nadograđivani na temelju formalnog obrazovanja na fakultetima. Iz toga proizlazi da će u budućnosti sustav daljnjeg usavršavanja morati biti sadržajno bolje opremljen prema temama metoda i oblika rada u likovnim

aktivnostima u vrtićima, koji promiču aktivnu ulogu djece u likovnom procesu.

Grafikon 3: Stajališta odgajatelja o likovnih aktivnostima u funkciji uključivanja djece - participacije

Grafikon 3. prikazuje stajališta odgajatelja, da izbor metoda i oblika rada koji potiču aktivnu ulogu djece u likovnim aktivnostima ima najveći utjecaj na ostvarenje planiranih ciljeva (41%). Samo (39%) odgajatelja vjeruje da izbor metoda i oblika rada koji promiču aktivnu ulogu djece utječe na pažnju i aktivno sudjelovanje djece. (35%) odgajatelja vjeruje da izbor likovnih metoda i oblika rada utječe na kreativnost u likovnom izražavanju, još manje (32%) odgajatelja vjeruje da to utječe na motivaciju djece za rješavanje likovnih zadataka, samo (24%) odgajatelja su smatra da izbor likovnih metoda i oblika rada koji promiču aktivnu ulogu djece utječe na razumijevanje umjetničkih pojmova. Zanimljivo je da odgajatelji vjeruju da dječja pažnja, aktivno sudjelovanje i kreativnost ne ovise najviše o izboru aktivnih metoda i oblika rada u umjetničkim aktivnostima u smislu interakcije s djecom.

Grafikon 4: Stajališta odgajatelja od kojih faktora je ovisno aktivno uključivanje djece – participacije u likovne aktivnosti

Grafikon 4 pokazuje da, prema odgojiteljima, izbor aktivnih metoda i oblika rada u likovnim aktivnostima najviše ovisi o dobnoj razini djece (62%). Samo 50% odgajatelja vjeruje da je izbor metoda i oblika rada koji promiču aktivnu ulogu djece u likovnim aktivnostima također povezan s iskustvom odgajatelja. No, radno iskustvo im nije najvažnije u samom izboru, što smo inače i predviđali. Prema njihovom mišljenju, interes djece, nastavna sredstva, materijali, alati i drugi didaktički alati nešto su manje povezani s izborom metoda i oblika rada u likovnim aktivnostima u vrtiću. Sumirajući sve dobivene rezultate, možemo zaključiti da postoji tendencija mišljenja

odgajatelja u smjeru propuštanja uključivanja u kvalitetne oblike u okviru daljnjeg stručnog usavršavanja odgajatelja na temu likovnih sadržaja. Iz toga slijedi da će se u budućnosti, kao dio daljnjeg stručnog usavršavanja, morati provesti temeljita analiza i evaluacija u smislu mogućnosti da nastavnici sudjeluju na seminarima s umjetničkim sadržajem. Spomenuti rezultat na neki je način polazište ili pokazatelj za daljnja istraživanja koja će biti opsežnija i gdje će se rezultati testirati zahtjevnijom statističkom metodom.

4. ZAKLJUČAK

Teoretskom i osnovnom početnom kvantitativnom analizom stekli smo određeni profesionalni uvid u to kako odgajatelji razmišljaju na razini svakodnevne prakse u vrtiću kada je riječ o metodama i oblicima rada u likovnim aktivnostima u predškolskoj ustanovi u vezi sa svojim prethodnim kompetencijama.

Odgajatelji smatraju da ih formalno obrazovanje na fakultetima koji obrazuju buduće odgajatelje nije dovoljno osposobilo i upoznalo sa suvremenim metodama i oblicima rada koji bi potaknuli aktivnu ulogu djece u odgojno-obrazovnom procesu u aktivnim likovnim metodama i oblicima rada. Istodobno, i dalje ističu da u sklopu daljnjeg stručnog usavršavanja propuštaju seminare s kvalitetnim sadržajem o suvremenim aktivnim metodama i oblicima rada u likovnim aktivnostima. Hipotezu smo potvrdili pretpostavljajući da, prema odgojiteljima, aktivne likovne metode i oblici rada ovise o njihovom trenutnom profesionalnom razvoju. U svakom slučaju, istraživanje je ukazalo na trenutne stavove odgajatelja o suvremenim aktivnim i participativnim metodama i oblicima rada u umjetničkim aktivnostima u predškolskom razdoblju. Istodobno je izvrsno polazište za nadogradnju i za još detaljnija istraživanja.

5. POPIS LITERATURE

- [1] Belopavlovič, N. (1992). Konvencija o otrokovih pravica. Pravni vidiki otrokovih pravica. Ljubljana: Uradni list RS.
- [2] Berce – Golob, H. (1993). Likovna vzgoja. Načini dela pri likovni vzgoji. Priročnik za učitelje na predmetni stopnji osnovne šole. Ljubljana. Državna založba Slovenije.
- [3] Duh, M., Zupančič, T. (2009). Sodobna likovna umetnost v kurikulumu vrtca. Ljubljana. Zavod Republike Slovenije za Šport.
- [4] Tacol, T. (1999). Didaktični pristop k načrtovanju likovnih nalog. Ljubljana: Debora.
- [5] Vonta, T. (2009). ISSA pedagoška področja, standardi in indikatorji kakovosti. Ljubljana: Razvojno raziskovalni center pedagoških iniciativ Korak za Korakom. Interno gradivo.
- [6] Vrlič, T. (2002). Likovno – ustvarjalni razvoj otroka v predškolskem obdobju. Ljubljana: Debora.